

Fra serien: Set Nedefra

Af Jørgen Olsen

EN 'BETRAGTNING' OM, -----

----- JYSK HUMANISME

INDLEDNING

Begrebet humanisme har gennem tiden haft forskellig betydning og fortolkning. Når jeg slår op i leksikon står der flere betydninger.

1. Oprindelig den åndsretning der i middelalderens slutning ville skabe en kultur på et rent menneskeligt grundlag, i modsætning til det religiøse grundlag. Individets frigørelse fra kirkens autoritet og fra feudalsamfundets lavs og standskultur.

2. Opfattelse der sætter det menneskelige i centrum og lægger vægt på det enkelte menneskes værdier.

Om udtrykket **feudalsamfund** (pkt. 1) kan tilføjes, at det handler om det daværende samfund, der var karakteriseret ved, at en adelig overklasse gennem tildeling af 'len', sad inde med en væsentlig del af statsmagten. '**Feudal**' betyder reelt, at sidde inde med magt. -- I visse kredse er det blev kaldt 'godsejervældet'. Men der er også en anden dimension af det 'feudale'. Kirken har altid været en 'magtfaktor'. Kirken har gennem tiden været en betydelig 'godsejer', været ejer af store landområder med underdanige bønder, der har kæmpet for det daglige udkomme. --- Altså modstanden imod dette 'magtvælde', har således siden middelalderen været en definition på begrebet '**humanisme**'.

Begrebet har været brugt i visse politiske kredse, og gjort identisk med deres politiske opfattelse. På tilsvarende måde har vi '**ateismen**', som er en gruppering der tager afstand til det religiøse, det guddommelige, som enhver kirkelig og religiøs bevægelse står for. Ordet betyder egentlig '**ikke at tro på nogen guddommelighed**', ikke at tro på noget der er større end os selv, alene at tro på det man kan forholde sig til med sin forstand. --- '**Ateisme**' er gennem tiden gjort identisk med begrebet '**humanisme**'. --- **Men det er for snæver en definition til 'Jysk Humanisme'**.

Således flere kulturelt funderede identiteter af indgroede opfattelser, man skal forholde sig til før man tager stilling til, --- hvad '**Jysk Humanisme**' bør eller skal være.

Jeg ønsker at gøre pkt. 2 til det gældende grundlag. Nemlig 'at være menneske'. Og det på tværs af, om man er medlem af en kirkelig bevægelse, f.eks. Folkekirken, eller et andet trossamfund og således er relateret til en 'tro' på noget 'større', således en guddommelighed, --- eller man er ateist, --- eller man 'hverken kalder sig det ene eller andet'.

For enhver jyde (og næsten enhver dansker), har der gennem generationer været dybe relationer med tilknytning til den kristne kirke. --- Men der sker store bevægelser i den tid vi lever i. Tilknytningen til Folkekirken svinder. Kirken er uden bevægelighed. Men 'derude' i det jyske land, ligger omkring tusinde kirker, med **lokale gravpladser, med slægternes gravsteder**, der i den grad præger ikke mindst de små samfund, og deres århundreders traditioner. -- Hvordan vil det forme sig med 'lukkede' kirker og gravpladser, og manglende vedligeholdelse. Flere og flere er allerede såkaldte 'lejlighedskirker', der reelt ikke benyttes. -- **Vi må forholde os hertil. Det må nødvendigvis være en del af, at være 'Jysk Humanist'**. -- Der henvises til mine egne betragtninger herom *Fra serien Set Nedefra, 'Oplæg omkring landdistrikternes fremtid'*.

'AT VÆRE MENNESKE' --- og om 'Idealer'.

Der er ingen facitliste på det første begreb. Det indhold sætter 'vi' selv hver især. Jeg har selv gjort mine tanker og henviser indlednings hertil *Fra serien Set Nedefra, med titlen 'At være menneske', som en 'betragtning' til en videre bearbejdelse.* --- Men et eksempel på 'idealer'.

Når jeg skriver 'vi', så er det også med drømmen om, at kunne danne grundlag for oprettelse af en bevægelse/forening, med fundament i 'jysk kultur'. Med begrebet 'jysk kultur' står vi igen med et flersidet grundlag. Det er bredt favnende, såvel lokalt som i større sammenhæng. Men jeg søger at trække fælleslinier op til det videre indhold, for jeg påstår der er rigtig mange 'fælles elementer'. Elementer der er dybt funderet gennem århundreder. Det er dem der skal bygges videre på. St. Blicher kan berette meget om en fortidig kultur, på såvel ondt som godt, men ikke mindst om de livsvilkår, der har præget 'jysk kultur'. Vi skal ikke gøre som 'vi plejer', eller 'som man altid har gjort'. *Vi skal ind og have fat i den inderste essens, for grundlaget skal funderes i 'idealer'.*

Vi skal også se på hvilke 'idealer' der har præget den jyske kultur gennem tiden, uden rigtigt at slå rod. 'Idealer' vi gerne vil skal kendetegne os, men som ikke slog igennem det der 'er og var'. *Da kristendommen og hermed kirken, har været jysk kulturs fundament gennem tiden, vil jeg begynde her. I kristendommen har vi 'næstekærligheden'. Jeg påstår den aldrig er slået rigtigt igennem. Det kan der siges meget om, og være forskellige meninger om. Jeg påstår det, og ligger en årsag hertil i, at kirken støtter sig så meget til det 'gamle testamente', den jødiske religion, med et grundlag om 'personlig frelse, en egoisme'. Frelsen ligger i at overholde Moselov og andre regelsæt. 'Synd' er at overtræde disse regler, og derfor skal man have 'syndsforladelse' for at blive 'frelst'. --- Det er en 'lære' jeg må tage stærk afstand fra. --- Derudaf kommer til brug som 'Jysk Humanist', at elementerne om 'næstekærlighed' vil jeg holde fast i, men meget gerne kalde det noget andet, nemlig 'værdighed' overfor andre og 'respekt' for andres liv. Her således et funderet 'ideal'. Kan dette godtages, ser jeg også, at der på den måde bindes en forbindelse mellem tiden og fortiden, uden at kaste alt bort.*

Men en Jysk Humanistisk bevægelse, skal ikke være nogen religiøs bevægelse, ligesom den heller ikke skal være et identisk forum for 'ateismen'. Det skal handle om et fællesskab i et 'menneskesyn', med plads til de forskelligheder der i en sådan sammenhæng vil forekomme. 'Tolerance og gensidig respekt', skal bære grundlaget. En Jysk Humanist bør aldrig blive 'frelst' i sin egen opfattelse, men være åben for påvirkning fra andre. Men naturligvis tale for og om sine opfattelser, og arbejde for den. Men altid i respekt for andres opfattelse, og for selv at være i bevægelse. --- Men et fælles 'ideal-indhold' er en nødvendighed for et samlet grundlag for en Jysk Humanistisk bevægelse. 'Idealet' skal således være rummeligt nok til en 'passende' forskellighed.

Jysk Humanisme, bør heller ikke være en politisk organisering. Der har altid været yderliggående politiske fraktioner, der har villet gøre humanisme identisk med 'deres' politiske holdning. Det bør ikke ske. Men 'idealet' bør naturligt indeholde fundamentale betragtninger om menneskers livsvilkår i vort samfund. 'Idealet' bør også være funderet i et socialt engagement. Måske med en direkte organisering heraf, f.eks. overfor mennesker der ikke bliver hørt i deres situation, eller som ikke magter at få den hjælp de har behov for. Mange mennesker har svært ved at holde styr på deres penge. Det udløser ofte unødvendige sociale problemer, som ikke takles fornødent. I sidste ende et 'ringe problem', der mangler opmærksomhed.

Kultur og Natur

'At være menneske', er også at forholde sig til 'Kultur og Natur'. Mit oplæg er, at en fællesnævner bør være at dyrke vort lands litteratur og historie, --- netop som et grundlag for fællesskabet. Tilbage fra oplysningstiden i 1700-tallet op gennem 1800-tallet og frem til nu. Men netop som en helhed, og som det jeg kalder 'vor kulturelle sammenhæng'.

Hertil at opleve naturen. At kunne samles i naturen, måske opsøge vore mange naturværdier og dyrke fællesskabet der. **'Forsamling'** i et fællesskab bør fremmes. Det var engang et centralt grundlag, ikke mindst i de Grundtvigske tanker, og netop for ham at samles omkring historie og litteratur. --- Jeg foreslår i virkeligheden, at lige netop **'kulturrelationer'** sammen med **'naturrelationer'**, skal være det vi 'dyrker' i det løbende indhold i fællesskabet, for derved at styrkes, og skabe grobund for udøvelse af de **fælles 'idealer'**, vi i øvrigt kan nå frem til.

En **'Jysk Humanist'**, bør have høje etiske og moralske normer overfor **'alt levende'**. Jeg fremhæver i særlig grad respekten for det forhold, at vi netop lever på en planet, hvor der er **'liv'**. Dette utrolige --- at der er 'liv', ikke blot nogle kemiske/biologiske processer, men lige netop 'liv' .--- Og 'liv' kendetegnes ved at der kommer en 'død', netop der hvor 'livet' slutter. -- **Respekt for 'livet' og 'respekt for 'døden', bør således være centrale elementer i 'Jysk Humanisme'**.

'Ydre' elementer og 'indre' værdier

--- Det der også kan kaldes **'ceremonier'** eller som kirken benævner **'sakramenter'**, --- ja eller blot **'ritualer'**. --- Det **'ydre'** kan holde sammen på det **'indre'**. -- Så for mig at se, er 'ceremonier / ritualer', -- af betydning. -- Der kan være fællessang, som et 'fællesskabs ritual', om muligt med sange omkring visse 'idealer'.

Man bør have ceremonier for bl.a. **begravelser**. Naturligt i relation til respekt for 'livet' og 'døden'. Et grundlag der kan være et alternativ til en kirkelig begravelse. --- Personligt er jeg 'kørt træet' af kirkelige begravelse. Vel er det en kristen handling der foregår, men jeg må erkende, at jeg oplever en udnyttelse af situationen, til en 'ren' kristen forkyndelse, der for mig at se, fjerner opmærksomheden fra 'menneskelivet', på 'livet' for de efterladte, som fortsat skal leve i deres 'menneskeliv'. Desuden at fjerne sig fra det 'liv' der er 'slukket', der nu er 'dødt', og som vi holder begravelse over. -- Der er en opgave her, der bør udvikles til en 'anvendelighed', såvel for personer med afstandtagen til kirken, men også for personer med en tilknytning hertil. Således en bred formuleret anvendelse.

Som udgangspunkt bør en sådan 'ceremoni' i Jysk Humanistisk sammenhæng, være uden religiøs relation. --- Men som de 'jyder vi er', bør vi ikke skabe provokation i en sådan sammenhæng. -- For mig at se gerne sådan, at hvis afdøde, eller blot de efterladte, ønsker der skal synges en eller flere salmer, og evt. omtales sammenhænge med afdødes religiøse opfattelse i livet, ind i begravelsestalen, da for mig gerne. Med respekt for 'livet' og andres 'liv'.

Således også naturligt at have 'ceremoni' omkring **navngivning** af nyfødte børn, som alternativet til den kristne dåb. Tilsvarende omkring **bryllupper**. I den sammenhæng i øvrigt gerne på utraditionel måde, f.eks. ude i naturen, ved eller i en skov, ved en sø eller ved stranden. --- Der kunne evt. også findes grundlag for en humanistisk **konfirmation**. Konfirmation er jo en kirkelig handling der i dag nok har fået en anden betydning end det kirken oprindeligt tillagde den. I øvrigt slet ikke noget evangelisk, men blot 'noget' der blev besluttet for nogle hundrede år siden.

Men det skal også med, at når vi taler om **'Jylland'** og **'Jysk Humanisme'**, og om **'Jysk kultur'**, bredt omkring i landsdelen, så skal der også tales om **'faciliteter'**. Hvor vore handlinger kan foretages. For medlemmer af Folkekirken, er kirkebygningen til rådighed f.eks. for begravelse. For ikke medlemmer, er der reelt ikke adgang. Man skal endda betale for i givet fald at benytte kirkegårdens kapel, og begravelsen skal således alene foregå derfra. Vor statslige Folkekirke er hård, kynisk og uværdig i den sammenhæng. -- Der må lokalt og globalt søges samarbejde herom. Gravpladserne ligger oftest ved kirkerne. Vi bør have en aftale om anvendelse af kirkerummet, for at have værdige faciliteter. --- Selv ser jeg ingen hindring for, at en Jysk Humanistisk begravelse, kan foregå fra en kristen kirke. Det handler nok mere om, hvad kirkens menighedsråd mener om 'vi andre' !!!

Nok er Folkekirken en statskirke, men samtidig en 'forening', som altså 'ejer' såvel kirken som gravpladserne. Kun nogle enkelte store byer, har kommunalt ejede gravpladser. -- Er man således medlem af Folkekirken er man medlem af 'foreningen' og har så de rettigheder der følger heraf. Men er man ikke medlem, så er der heller ingen rettigheder.

Afslutning

En Jysk Humanist flyder ikke blot med 'strømmen', -- men tager stilling, --- og vælger -- sit eget sted at stå, -- og sin egen vej i livet. --- Det handler om at tage stilling i livet. Det gør det af mange grunde. Vi gennemlever en periode nu og i tiden fremover, med en udvikling der går så stærkt, at vi må gøre os bevidste herom. Vi må ikke stoppe udviklingen, for den er en forudsætning for vor overlevelse i forhold til den store globale verden. Men uden at standse op, vil det påvirke vort almene helbred og menneskeliv.

Noget andet jeg gerne vil sige er, at vi lever i en tid, og måske for altid, hvor '**verden er blevet mindre**'. Vi lever i slags folkevandring, hvor mange fremmede kommer til os, og mange af dem forbliver. Det stiller store krav, og giver os mange problemer. --- Vi skal have styrket '**os selv**', og vor '**kultur**' og ikke mindst '**os selv i kulturen**'. Jeg oplever at mange af de 'fremmede' finder vor 'kultur' for slap, og derfor mangler noget at forholde sig til. Mange kommer fra kulturer ude i verden, som slet ikke har eller har haft det i sig, at kunne forholde sig til os og det vi har, samfundsmæssigt og kulturelt. --- ***Jeg ønsker mig en 'Jysk Humanisme', der kulturelt kan få vore 'gamle' rødder til at sætte nye skud.***

-- Og så er der noget jeg må nævne, som har gjort mig skuffet, skuffet over 'os selv'. Det er 'Muhamed-sagen'. Det bør ikke være hverken en dansk eller jysk kultur. Al 'frihed' således også 'ytringsfrihed' har en afgrænsning, der når frem til begrebet 'ansvar'. Det var uværdigt. Ikke mindst overfor de mange ude i verden, der lever under diktaturer og undertrykkes med meningsdannelse, eller måske er analfabeter, eller blot ikke selv kan læse Koranen. -- Vi burde finde sammen og skamme os. --- Men det er så blot min personlige mening. ---

Meget mere kan siges. Så det handler om, hvorvidt der kan skabes mulighed for det videre forløb, --- jeg kunne ønske mig. ---

Jørgen Olsen (2010)

Fra serien: Set Nedefra kan nævnes flere supplerende materialer, der evt. kan give bidrag til en videre udvikling af betragtninger :

I serien ligger der nogle kortfattede biografier om bl.a.

Grundtvig, Søren Kierkegaard, St. Blicher, B. S. Ingemann, H.C. Andersen, Ambrosius Stub m.fl.

Ligeledes i samme serie artikler som :

Om 'At være menneske'. Om 'Mental udvikling, -- og at have det godt', Om 'Landdistrikternes fremtid', Om 'Folkekirkens Liv', Om 'teologiske betragtninger' m.m.